

LIETUVOS TSR
VALSTYBES SAUGUMO
KOMITETAS

КОМИТЕТ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
ЛИТОВСКОЙ ССР

232758 Vilnius, Lenino pr. 40
232758 Вильнюс, пр. Ленина, 40

1989.06.05 № 1/2-1466

Slaptai
egz. Nr. 2

Lietuvos KP Centro Komitetui
Vilnius

Komitetas tebegauna informaciją apie nemažėjantį išeivijos susidomėjimą įvykių raida respublikoje. Politinės padėties ir jos galimo vystymosi perspektyvų vertinimas yra nevienalytis. Autoritetingi išeivijos veikėjai V.Adamkus, V.Bieliauskas, A.Razma, vyskupas Baltakis ir kiti, faktiškai neslėpdami savo norų matyti Lietuvą "laisvą ir nepriklausomą", realiai vertina padėtį ir pasisako už apgalvotus bei taikius žingsnius tam tikslui pasiekti. Suprasdami, kad respublika gali išsikrovoti savarankiškumą tik M.Gorbačiovo vedamos tolesnės pertvarkos dėka, jie rezervuotai žiūri į "Lietuvos laisvės lygos" ir kitų radikalių grupių veiklą.

Tačiau lietuvių išeiviškoje visuomenėje egzistuoja gana galingas dešinysis sparnas, kurio interesus atstovauja "Baltų laisvės lyga" (A.Nelsienė, J.Kojelis, A.Mažeika), dalis "vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto" veikėjų (A.Budreckis, V.Jokubaitis, D.Kojelytė), "Amerikos lietuvių taryba" (G.Lazauskas, V.Dargis, A.Čaplėnas) ir kiti reakcingi centrai. Juos aiškiai nepatenkina JAV administracijos neagresyvi pozicija Pabaltijo tautų klausimu. Šių veikėjų nuomone, dabartiniai JAV vadovai, dangstydamiesi nenoru pakenkti M.S.Gorbačiovo pertvarkymo politikai, nepakankamai remia Pabaltijo tautų laisvės siekius. Reakcionieriai, kuriuos remia dalis išeivijos ir kurie disponuoja nemažais materialiniais ištekliais, nesiruošia taikytis su tokia padėtimi ir stengiasi daryti spaudimą šalies administracijai. Savo kėslams realizuoti, jie panaudoja visas turimas priemones, įskaitant įtakingus asmeninius ryšius tarp politikų, biznesmenų, spaudos, televizijos ir radijo darbuotojų.

Šių sluoksnių spaudimu šių metų balandžio pabaigoje 28 senatoriai pasiuntė JAV prezidentui Dž.Bušui laišką su prašymu įnešti korektyvas į administracijos poziciją Pabaltijo tautų atžvilgiu,

atsižvelgiant į jose vykstančius politinius poslinkius. Laiške pabrėžiama, kad JAV jau 49 metai nepripažįsta Lietuvos, Latvijos ir Estijos įjungimo į TSRS sudėtį, skaitydami šį faktą tarptautinės teisės ir demokratijos principų pažeidimu. Toliau dokumente pažymima, kad padėtis Pabaltijyje pasikeitė ir ji reikalauja naujo požiūrio. Laiško autorių nuomone, respublikose susikūrė platūs demokratiniai judėjimai, kurie taikiais keliais siekia nepriklausomybės atstatymo ir JAV privalo aktyviai juos remti, tuo labiau jų nestabdyti. Senatoriai prašo prezidento nurodymo Valstybės sekretoriui Dž.Beikeriui, kad pastarasis, formuojant JAV strateginę liniją "Rytai-Vakarai", įneštų pataisas dėl požiūrio į Pabaltijo tautas, sustiprintų spaudimą TSRS tuo klausimu.

Suaktyvinti savo veiklą stengiasi "Baltų laisvės lyga", įsikūrusi prieš keletą metų Kalifornijoje ir organizuojanti savo antitarybines akcijas samdomų profesionalių politikų rankomis. Siekdama būti arčiau didžiosios politikos, ji įkūrė savo padalinį Vašingtone. Drauge su buržuazinės Lietuvos pasiuntinybe ir informaciniu centru tai jau trečia lietuvoška įstaiga JAV sostinėje. Nuo kovo 1 dienos joje pradėjo dirbti politiniame darbe didelę patirtį turinti lietuvių kilmės amerikietė Asta Banionytė - Conner, praeityje buvusi vieno iš senatorių padėjėja.

"Baltų" laisvės lyga" nededa jokių vilčių į demokratinius judėjimus Pabaltijyje. Jos lyderiai teigia, kad "Lietuvos KP vykdė ir vykdys Maskvos valią, kuri yra prieš Lietuvos laisvę, prieš jos žmonių teises ir prieš demokratiją". Praėjusių metų antrojoje pusėje lygos pastangomis užbaigtas ruošti dokumentas "Baltic policy". Jį sudaro Pabaltijo reikalu suformuluotos rekomendacijos JAV politiniams veikėjams su prašymu jas integruoti į Amerikos užsienio politiką. Šiuo metu "Baltų laisvės lygos" veikėjai tariausi, kaip efektingiau panaudoti Molotovo - Ribentropo pakto 50 metų sukaktį Pabaltijo alstybių laisvės labui. Tarp kitų renginių numatoma šių metų rugpjūčio 23 dieną organizuoti Vakarų Berlyne visų pabaltiečių masinį suvažiavimą - demonstraciją šiam paktui pasmerkti. Tobulinamas ir lygos leidžiamas biuletenis "Baltic Bulletin". Jį redaguoja žinomas amerikietis teisininkas J.H.Houg III, knygos apie Pabaltijo tautų aneksiją autorius. Biuletenį gauna vyriausybės ir Kongreso nariai, mokslo įstaigos, spaudos agentūros.

